

هوالشاهد

گروه علمی - تربیتی شهید محمد جواد باهنر

گزارش مطالعات و تحقیقات

عنوان گزارش: نظامنامه سیاستگذاری کتاب و ایجاد شوق کتابخوانی به در مدرسه مسئول جمع‌آوری گزارش:

تاریخ ارائه:

همکاران اجرایی:

اساتید مشاور:

الف. مبانی نظری

۱. فرمایشات ولی امر مسلمین:

کلیات:

- محصول و خروجی آموزش و پرورش را چه می‌خواهیم باشد؟ اول این را مشخص بکنیم؛ ترسیم بکنیم؛ بعد ببینیم که برای ساختن یک چنین موجودی، یک چنین مردی، زنی، جوانی، چه کارهای مهم و اساسی، چه تعالیم لازم، در خلال چه برنامه آموزشی باید داده شود، تا این موجود پرورش پیدا کند. (۲)
- در آموزش و پرورش باید کاری بشود که جوان بفهمد که باید همه وجودش را صرف درس و علم و تحقیق بکند. این یک نکته است؛ یعنی مسئله برگرداندن نسل کنونی و نسل‌های آینده به گرایش به علم، به تحقیق، گرایش به درس، گرایش با سواد شدن و ملا شدن و فهمیده شدن؛ ما باید این حرکت را به وجود بیاوریم. اگر این کار انجام شد، آن وقت مشکل کتابخوانی داریم؛ مردم حوصله کتاب خواندن ندارند. این، به خاطر همین است. (۱۳)
- مسئله‌ی اول این است که یاد بگیرند، عادت کنند به این که اصلاً به کتاب مراجعه کنند، کتاب نگاه کنند (دیدار معلمان خراسان شمالی، ۱۳۹۱).
- کتاب خواندن برای یک ملت یک فریضه و یک واجب است.
- هرچه ما پیش برویم، احتیاج ما به کتاب بیشتر خواهد شد. این که کسی تصور کند با پدید آمدن وسایل ارتباط جمعی جدید و نوظهور، کتاب منزوی خواهد شد، خطاست. کتاب روزبه روز در جامعه بشری اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. ابزارهای نوظهور مهم‌ترین هنرشان این است که مضمون کتاب‌ها و محتوای کتاب‌ها و خود کتابها را راحت و آسان منتقل کنند. جای کتاب را هیچ چیزی نمی‌گیرد.
- یک نکته این است که ما اگر در صدد هم‌افزایی آحاد خودمان از لحاظ فکر و تجربه و ذوق و هنر هستیم، بایستی ارتباط خومان را با کتاب بیشتر کنیم. کتاب مجموعه‌ای است از محصولات یک فکر، یک اندیشه، یک ذوق، یک هنر؛ مجموعه‌ای است از یافته‌های یک یا چند انسان. ما خیلی باید مغتنم بشمریم که از محصول فکر آحاد گوناگون بشر استفاده کنیم؛ این کاری است که کتاب به ما تقدیم می‌کند، هدیه می‌کند؛ این هدیه کتاب به ماست.
- کتابخوانی باید در جامعه ترویج شود و این کار بر عهده همه دستگاه‌هایی است که در این زمینه مسئولند؛ از مدارس ابتدائی بگیرید - که برنامه‌هایی باید باشد که کودکان ما را از اوان کودکی به خواندن کتاب عادت بدهد؛ خواندن با تدبیر، خواندن با تحقیق و تأمل - تا دستگاه‌های ارتباط جمعی، تا صدا و سیما، تا وسایل تبلیغاتی گوناگون (جهاد فرهنگی، ص ۱۰۶).
- مسئله‌ی مطالعه و کتابخوانی مهم است. در جامعه‌ی ما بی‌اعتنائی به کتاب وجود دارد. گاهی آدم می‌بیند در تلویزیون از این و آن سؤال میکنند: آقا شما چند ساعت در شبانه‌روز مطالعه میکنید، یا چقدر وقت کتابخوانی دارید؟ یکی میگوید پنج دقیقه، یکی میگوید نیم ساعت! انسان تعجب می‌کند. ما باید جوانان را به کتابخوانی عادت دهیم، کودکان را به کتابخوانی عادت دهیم؛ که این تا آخر عمر همراهشان خواهد بود. کتابخوانی در سنین بنده - که البته بنده چندین برابر جوان‌ها کتاب می‌خوانم - غالباً تأثیرش به مراتب کمتر است از کتابخوانی در سنین جوان‌ها و شما عزیزانی که این‌جا حضور دارید. آن‌چه که همیشه برای انسان می‌ماند، کتابخوانی در سنین پائین است. جوانان شما، کودکان شما هرچه می‌توانند، کتاب بخوانند؛ در فنون مختلف، در راه‌های مختلف، مطلبی یاد بگیرند. البته از هرزه‌گردی در محیط کتاب هم باید پرهیز کرد، منتها این مسئله‌ی

بعدی است؛ مسئله‌ی اول این است که یاد بگیرند، عادت کنند به این که اصلاً به کتاب مراجعه کنند، کتاب نگاه کنند. البته باید دستگاه‌ها مراقب باشند، اشخاص مواظب باشند، هدایت کنند به کتاب خوب؛ که با کتاب بد، عمر ضایع نشود (دیدار معلمان خراسان شمالی، ۱۳۹۱).

➤ ذهن جوان، خیلی قابل کشش است، توانش برای کشیدن بار معلومات، خیلی زیاد است؛ محفوظات زیادی به آن‌ها می‌دهند. من می‌بینم باینکه درس‌های موجود، از لحاظ حجم و محتوا خیلی سنگین نیست، بعضی از جوانان ما فرصتی برای خودشان نمی‌بینند که بتوانند مطالعات جنبی کنند؛ در حالی که به نظر من، جوان می‌تواند هم درس بخواند، هم مطالعه و هم ورزش کند (دیدار با جوانان، ۱۳۷۶).

➤ من در دوران جوانی زیاد مطالعه می‌کردم. غیر از کتابهای درسی خودمان که مطالعه می‌کردم و می‌خواندم، کتاب تاریخ، کتاب ادبیات، کتاب شعر و کتاب قصه و رمان هم می‌خواندم. به کتاب قصه خیلی علاقه داشتم و خیلی از رمان‌های معروف را در دوره نوجوانی خواندم. شعر هم می‌خواندم. من با بسیاری از دیوانهای شعر، در دوره نوجوانی و جوانی آشنا شدم. به کتاب تاریخ علاقه داشتم و چون درس عربی می‌خواندم و با زبان عربی آشنا شده بودم، به حدیث هم علاقه داشتم. الآن احادیثی یادم است که آن‌ها را در دوره نوجوانی خواندم و یادداشت کردم؛ دفتر کوچکی داشتم که یادداشت می‌کردم. احادیثی را که دیروز، یا همین هفته نگاه کرده باشم، یادم نمی‌ماند، مگر اینکه یادآوری وجود داشته باشد؛ اما آن‌هایی را که در آن دوره خواندم، کاملاً یادم است. شما هم واقعاً باید قدر بدانید؛ هرچه امروز مطالعه می‌کنید، برایتان می‌ماند و هرگز از ذهنتان زوده نمی‌شود. دوره نوجوانی برای مطالعه و یاد گرفتن، دوره خیلی خوبی است؛ واقعاً یک دوره طلایی است و با هیچ دوران دیگری قابل مقایسه نیست (دیدار جوانان، ۱۳۷۶).

➤ ما می‌خواهیم با این کتابهای درسی چه کار کنیم. یک وقت است که می‌خواهیم مجموعه‌ای از اطلاعات و معلومات و معارف را به تدریج وارد ذهن کودکان و نوجوانان و جوانان کنیم؛ این خوب است، لیکن کافی نیست. ما باید اهدافی را که در مورد یک شخصیت ایرانی مطلوب به ذهنمان می‌رسد، در نظر بگیریم و کاری کنیم که در تعلیم، این اهداف تحقق پیدا کند. مثلاً فرض کنید ما می‌خواهیم ایرانی نسل بعد یک انسان دین‌باور و متدین و متشرع باشد؛ این باید در کتابهای درسی رعایت شود. اگر می‌خواهیم یک انسان قانون‌پذیر و پاینده به قانون باشد، این باید در اینجا دیده شود. اگر می‌خواهیم روح استقلال در او زنده بماند یا رشد کند، این باید در کتابهای درسی دیده شود. اگر می‌خواهیم اعل علم و تولید علم و تولید فکر باشد، این باید در کتابهای درسی دیده شود. بنده چند سال است مرتب به دانشگاه‌ها سفارش می‌کنم که بیایید تولید علم کنید؛ کار هم می‌کنند، اما این کار اگر با روحیه علم‌باوری و بارور شدن ذهن انسان برای تولید علم همراه نباشد، ابر خواهد بود. شما می‌توانید در سایه تعلیمات خودتان، این کار را در دبستان و دوره راهنمایی و دبیرستان انجام دهید. این‌ها باید در عمل دیده شود. بنابراین در سازمان مطالعات کتب درسی، مولفانی که به آنها مراجعه می‌کنید، کتابهایی که انتخاب می‌کنید، موضوع‌هایی که انتخاب می‌کنید، این‌ها را در نظر بگیرید. (۵۲)

ساعت کتابخوانی

➤ «امروز در این نمایشگاه سه نفر به من پیشنهاد واحدی را ارائه کردند و آن این است که در مدارس، ساعتی برای کتابخوانی گذاشته شود. فکر خوبی به نظرم رسید. این را باید حتماً وزارت آموزش و پرورش بررسی کند و ببیند که چه کار می‌تواند بکند که مثلاً فرض کنید مثل ساعت انشا که ما داریم، به جای ساعت انشا، یا به جای ساعت فارسی، ساعت کتابخوانی بگذارند تا دانش‌آموزان با فرهنگ کتابخوانی آشنا شوند. چه به این شکل که خودشان بخوانند یا معلم برای آن‌ها بخواند؛ چه به این شکل که یکی از دانش‌آموزان بخواند و دیگران گوش کنند.» (جهاد فرهنگی، ص ۱۰۷).

تدوین برنامه مطالعاتی

➤ یکی از چیزهایی که ما امروز خیلی احتیاج داریم برنامه‌های مطالعاتی برای قشرهای مختلف است. بارها اتفاق می‌افتد که جوان‌ها را، نوجوان‌ها را به کتابخوانی تشویق می‌کنیم؛ مراجعه می‌کنند، می‌گویند آقا چه بخوانیم؟ این سوال یک جواب ندارد؛ احتمالاً جواب‌های متعددی دارد. مجموعه‌ی متصدیان امر کتاب -چه در وزارت ارشاد، چه در مجموعه کتابخانه‌ها- روی این مسئله باید کار جدی بکنند؛ در بخش‌های مختلف، برای قشرهای مختلف به شکل‌های مختلف، با تنوع متناسب، سیر مطالعاتی درست کنند؛ اول این کتاب، بعد این کتاب. وقتی که جوان، نوجوان، یا کسی که تاکنون با کتاب انس زیادی نداشته است، وارد شد، حرکت کرد، راه افتاد، غالباً مسیر خودش را پیدا خواهد کرد (جهاد فرهنگی، ص ۱۰۶).

➤ باید کتاب‌های خوب در اختیار مردم گذاشت. باید قشرها را از هم تفکیک کرد؛ دختران جوان، پسران جوان، کودکان، اساتید علوم جدید، دانشمندان، توده و عامه‌ی مردم، زنان در خانه؛ هر کدام از این‌ها مطالبی می‌خواهند (جهاد فرهنگی، ص ۹۱).

مصادیق:

کتاب برای نوجوانان، کتاب آذریزدی

➤ آن نکته این است که من خودم را از جهت رسیدگی به فرزندانم، بخشی مدیون این مرد و کتاب این مرد می‌دانم. آن وقتی که کتاب ایشان درآمد- اول هم به نظرم دو جلد، سه جلد، تا آن وقتی که من اطلاع پیدا کردم، از این کتاب درآمد بود؛ «قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب»- من رفتم تورق کردم. بچه‌های ما داشتند به دوران مراهقی- یعنی نزدیکی به بلوغ- می‌رسیدند، دوره هم دوره‌ی طاغوت بود و همه‌ی عوامل در جهت گمراه‌سازی ذهن و دل جوان حرکت می‌کرد. من دلم می‌خواست چیزی باشد که جوان‌های ما با او هدایت شوند و جاذبه هم داشته باشد. خب، کتاب خوب که خیلی بود. بنده فهرست پیشنهادی کتاب می‌نوشتم و بین جوان‌های دانشجو و دانش‌آموزهای سطوح بالای دبیرستان‌ها پخش می‌شد، اما برای بچه‌های کوچک، دستمان خالی بود، تا این که کتاب ایشان را من پیدا کردم. نگاه کردم دیدم این از جهات متعددی، از دو سه جهت، همان چیزی است که من دنبالش می‌گردم. به نظرم دو جلد یا سه جلد آن وقت چاپ شده بود، خریدم. بعد هم دنبالش گشتم تا این که جلد پنجم به نظرم یا ششم- حالا درست نمی‌دانم، یادم نیست- درآمد؛ بتدریج چاپ شد و من رفتم تهیه کردم و برای فرزندانم خریدم. نه فقط فرزندان، بلکه در سطح شعاع ارتباطات فامیلی و دوستانه، هر جا دستم رسید و فرزند داشتند که مناسب بود با این قضیه، این کتاب ایشان را معرفی کردم (دیدار نخبگان یزد، ۱۳۸۶).

کتاب شهید مطهری

- کتاب‌های ایشان را کتاب درسی قرار بدهید، روی آنها بحث کنید؛ انقلاب اسلامی در متن و بطن همان کتابهاست. آنها را درست تدریس کنید، آنها را درست به بچه‌ها بفهمانید، آنها را درست همه جزو ذهن و فکر و ایمانشان قرار بدهند. (۵۱)
- جوانان عزیز ما باید با آثار شهید مطهری آشنا شوند. اگر بنده می‌خواستم برنامه‌ی حوزه علمیه‌ی قم را بنویسم، بلاشک یکی از موارد برنامه را این می‌گذاشتم که کتاب‌های آقای مطهری خوانده شود، خلاصه‌نویسی شود و امتحان داده شود. البته در این آثار هم نباید متوقف شد. ... این قدر حرف هست برای گفتن، دریای آب شیرین بی‌نهایت قرآن و حکمت قرآنی این قدر مطلب دارد که هر چه شما بنوشید، هر چه ذخیره کنید و هر چه بردارید، کم نمی‌شود و تکراری هم نمی‌شود. مبنا را تفکرات شهید مطهری بگذارید و کارهای بعدی را روی آن بنا کنید؛ «العلی محظوره الا علی / من بنا فوق بناء السلف».
- لازم است جوان‌ها مخصوصاً آن‌هایی که با معرفت و دانش سروکار دارند - مثل روحانیون، معلمین، دانشجویان و نویسندگان- با آثار شهید مطهری ارتباط نزدیک برقرار کنند و کتاب‌های آن بزرگوار را بخوانند. این کتاب‌ها حقیقتاً بینش وسیعی، و در موارد بسیار، بینش نوینی به خواننده خود می‌بخشد. ... ترتیبی داده شود که کتاب‌های ایشان مثل کتاب‌های سطح در حوزه‌های علمیه حتماً خوانده شود. (جهاد فرهنگی، ص ۱۴۳).
- آثار آن بزرگوار، مثل یاد او زنده است. هنوز جامعه و نسل جوان و جامعه‌ی فرهنگی و علمی ما، به دانستن همان مطالبی که آن بزرگوار از زبان و قلمش فیضان کرد محتاجند (دیدار کارگران و معلمان، ۱۳۷۰/۰۲/۱۱).
- امروز جوانان ما، دانشجویان ما، معلمان ما، کارگران ما، اگر می‌خواهند در زمینه افکار اسلامی عمق پیدا کنند و پاسخ سؤالات خود را پیدا نمایند، باید به کتابهای شهید مطهری مراجعه کنند.
- من کار را بسیار ذی‌قیمت می‌دانم. اولاً خود شما جوانهای اهل فضل و تحقیق و دارای ایمان و انگیزه و علاقه‌ی وافر و نیروی جوانی این کار را شروع کرده‌اید؛ این خیلی با اهمیت و با ارزش است.... بنابراین شما که این کار را شروع کرده‌اید، در خور قدردانی است و یقیناً کار با ارزشی است (دیدار مسئولان طرح مطالعاتی آثار شهید مطهری ۱۳۷۹).
- توصیه می‌کنم کار را جدی بگیرید و دنبال کنید. مرحوم شهید مطهری مرد بسیار عمیق و با فکر و پُر مغزی بود؛ ایشان از دانش‌های لازم برای این تحقیقات برخوردار بود؛ فلسفه می‌دانست، کلام می‌دانست، فقه می‌دانست، تاریخ می‌دانست. ایشان در هر بحثی وارد می‌شد، زوایای آن را کاوش می‌کرد؛ بنابراین آثار ایشان خیلی با ارزش است. من یک وقت به دوستان طلبه می‌گفتم: اگر کسی فقط آثار ایشان را از اول تا آخر با دقت

بخواند، کافی است که او را به یک سطح راقی از معارف عمیق اسلامی برساند. شما که اینها را تلخیص کرده‌اید و برنامه‌ریزی شده و شکل داده شده ارائه می‌دهید، خوب و بسیار با ارزش است (همان).

➤ البته آثار بزرگوار شهید مطهری، مثل یاد او زنده است. کتاب‌های شهید مطهری، قابل مردن و قابل تمام شدن نیست. مبادا کسی خیال کند که ما از بعد از انقلاب تا حالا که مرتب کتاب‌های شهید مطهری را طبع و منتشر می‌کنیم، تکراری است. نه، در سخن حق و در کلام حکمت، تکرار نیست. هنوز جامعه و نسل جوان و جامعه فرهنگی و علمی ما، به دانستن همان مطالبی که آن بزرگوار از زبان و قلمش فیضان کرد و در اختیار امت اسلامی گذاشت، محتاجند (همان).

➤ انقلاب اسلامی در بطن و متن کتابهای استاد شهید مطهری است. این نظام جمهوری اسلامی، بر پایه‌ی آن تفکر و برداشتی از اسلام بنا شده که آقای مطهری آن را ارائه کرده. شهید مطهری انصافاً نادره‌ی زمان ما بود. کتاب‌های شهید استاد مطهری را خوانده و متن درسی خود قرار بدهید (همان).

➤ حداقل قضیه این است که از بهترین گفته‌هایی که گویندگان بزرگ و متفکرانی مثل شهید مطهری، شهید بهشتی، شهید باهنر و این‌هایی که در گذشته چیزهایی گفتند و نوشتند، مطالبی در ذهن من و شما ثبت باشد؛ یعنی هر جا رفتیم بتوانیم مفاهیمی را که آقای مطهری در طول این چندساله بیان کرده، مطرح کنیم. الان بیش از چهل عنوان کتاب از آقای مطهری موجود است؛ این کتاب‌ها هم غالباً سخنرانی است - در میان این‌ها کتابی که ایشان نوشته باشد، کمتر وجود دارد - همین‌ها را ما روان باشیم؛ خوانده باشیم؛ فهمیده باشیم؛ در ذهنمان نشسته باشد؛ این‌ها را بیان کنیم؛ امروز این‌ها حرفهای نویی است؛ حرف‌های کهنه‌ای نیست. البته مطالب بعضی دیگر هم همین‌طور است؛ اما بخصوص مطالب شهید مطهری هنوز مطالب نویی است. (جهاد فرهنگی، ص ۹۲).

شهدا

➤ البته در کتابهای درسی یک نکته خیلی مهمی که می‌شود به آن توجه کرد اشاره و یاد از شهدای بزرگ انقلاب ماست که ما اگر بتوانیم در کتابهای درسی مان از این بزرگوارها، از زندگی شان، از افکارشان، اگر اهل ادبند از ادبیاتشان، اگر اهل چیز نوشتند از نوشته هایشان استفاده بکنیم، کتابهای درسی را یک آرایش معنوی بیشتری بخشیدیم.

تاریخ جنگ تحمیلی

➤ یکی از کارهایی که به نظر من فرض و واجب است، این است که شما جوان‌ها لاقلاً تاریخ جنگ را بخوانید؛ حالا تاریخ انقلاب، یک‌خرده دورتر است، تاریخ جنگ را که نزدیک‌تر است، ببینید. قضایای جنگ را بدانید. از آن‌چه که در دوران هشت سال دفاع مقدس در ایران اتفاق افتاده، مطلع بشوید (دیدار همایش آسیب‌شناسی انقلاب، ۱۳۷۷).

➤ من مشتاقم که جوان‌های ما قصه‌ی جنگ تحمیلی هشت‌ساله را بدانند که چه بود. این را بارها گفته‌ایم؛ افراد هم گفته‌اند و تشریح کرده‌اند؛ اما یک نگاه کلان به این هشت سال، با اطلاع از جزئیاتی که وجود داشته است، خیلی برای برنامه‌ریزی آینده‌ی جوان در روزگار ما مهم است. خوشبختانه کتابهای خوبی هم نوشته شده است. من باینکه وقت زیادی ندارم، بسیاری از کتابهایی را که در باب مسائل دفاع مقدس هست، نگاه می‌کنم؛ برای خود من مفید است. این کتابها را بخوانید، بدانید، ببینید؛ شرح حال این جوان‌های برجسته را بشناسید. تعدادی از این جوان‌های برجسته‌ی میدان جنگ، همان کسانی بودند که در روز سیزده آبان، آن حماسه‌ی بزرگ را آفریدند، بعد هم رفتند توی میدان جنگ. بسیاری از آن‌ها امروز جزو چهره‌های ماندگار واقعی تاریخ ما هستند. احساس مسئولیت، این است (دیدار در روز ۱۳ آبان، ۱۳۸۷).

اهل بیت

➤ هم در باب معرفی شخصیت اهل بیت باید کتاب‌ها و نوشته‌ها منتشر شود و کار فرهنگی وسیعی انجام بگیرد و هم در باب آراء و افکار و معارفی که در زمینه مسائل اسلامی یعنی در اصول اسلامی و در عقولیات اسلامی و سایر معارف از آن‌ها رسیده است (جهاد فرهنگی، ص ۱۴۱).

نماز

➤ در کتابهای درسی دوره های مختلف، به تناسب، فصل فشرده یا گسترده ولی به هر حال، عمیق و متینی در باره نماز گنج‌ناید شود. (۵۲).

➤ نویسندگان کتابهای درسی، رازها و رمزها و درس‌های نماز را در کتابهای درسی بگنجانند. (۵۳).

➤ نمی‌گوییم توی مدرسه‌ها اخم‌ها را توهم کنیم، بچه‌ها را آن‌چنان که یک، پنجاه، شصت تا زاهد عابد پیرمرد را به طرف محراب

عبادت می‌کشانیم به طرف نمازخانه ببریم. این نیست راهش، با زبان کودکانه، آن چنان که جاذبه‌ی حقیقی خودش را اخلاق و معنویت بتواند در ذهن و روح پاک و ظرف محدود کودک قرار بدهد، با استفاده از ابزارهای شیرین و مطلوب و دل‌نشین برای کودک و نوجوانان، این جوهری بچه‌ها را به اخلاق و معنویت نزدیک کنید. (۴۲).

➤ باید کاری کنید و زمینه‌ای به وجود آورید که این شوق [شوق به نماز خواندن]، آن‌ها را به سمت نماز خواندن بکشاند. (۲۹)

آیت الله مصباح

➤ «من خواهش می‌کنم ایشان (حجت الاسلام طباطبایی) و مجموعه‌ی دست‌اندرکار به این نکته توجه کنند که پایه‌ی پیشرفت معلومات قرآنی و دینی اینها (حافظان و قاریان خردسال) آگاهی‌های استدلالی و عمق بخشیدن استدلالی به اعتقادات اینها را هم حتماً در برنامه قرار بدهید... به نظر من، یکی از چیزهایی که می‌تواند خیلی کمک کند به این قضیه، این است که از کتابهای شهید مطهری، از معارفی که امروز بزرگانی از قبیل آقای مصباح و دیگران که واقعاً مبانی فکری اسلام دست‌اینهاست؛ از اینها استفاده کنند حتی می‌شود اینها را ساده کرد، شما می‌تواند این کار را بکنید» (جمع نوجوانان حافظ قرآن، ۱۳۸۰).

➤ «بنده نزدیک به چهل سال است که جناب آقای مصباح را می‌شناسم و به ایشان به عنوان، یک فقیه، فیلسوف، متفکر و صاحب نظر در مسایل اساسی اسلام ارادت دارم... اگر خدای متعال به نسل کنونی ما، این توفیق را نداد که از شخصیت‌هایی مانند علامه طباطبائی و شهید مطهری استفاده کند، اما به لطف خدا این شخصیت عزیز و عظیم القدر، خلاء آن عزیزان را در زمان ما پر کرده است». «لازم است تشکر کنم از معلمان و استادان و دست‌اندرکاران و مدیران این تلاش فرهنگی که بسیار باارزش است و مخصوصاً از شخص جناب آقای مصباح که حقیقتاً یکی از وجود‌های مبارک و مغتنم در دوره‌ی ما هستند و منبع فکر و اندیشه‌ی بی‌غل و غش معارف اسلامی. ان شاء الله خداوند به ایشان و دیگر دست‌اندرکاران توفیق ادامه‌ی این خدمت بسیار باارزش را عنایت کند و وسیله‌ی بهره‌مندی هر چه بیشتر، گسترده‌تر و عمیق‌تر جوانان را از این سرچشمه‌های معرفت فراهم کند» (طرح ولایت، ۱۳۸۱).

ولی امر مسلمین

➤ در این سخنرانی‌های ما هم گاهی حرف‌های خوبی در گوشه کنار هست؛ منتها غالباً دقت نمی‌شود و همین‌طور ناپدید می‌گردد! (جهاد فرهنگی، ص ۱۴۲).

➤ نبرد فرهنگی را با مقابله به مثل می‌توان پاسخ داد. مثل جنگ نظامی چشم‌ها را باید باز کرد و صحنه را شناخت. در جنگ فرهنگی هم اگر ندانید دشمن کار می‌کند، یا از آن که می‌داند فرمان نبرید، از فرماندهی دستور نگیرید یا او از نیروی شما استفاده نکند و مانور سازماندهی را درست انجام ندهید پشت سرش شکست است.

شناخت پیام انقلاب اسلامی

➤ چرا نشود این جوان را ساخت و تربیت کرد و مثل یک اباذر، عمار و سلمان او را به جبهه‌هایی که نظایر آن در این جبهه‌ها وجود دارد، فرستاد؟ بنابراین یکی از پیام‌ها، پیام انقلاب اسلامی است. خود انقلاب، یک پیام است که باید آن را منتقل و بیان کنید. (جهاد فرهنگی، ص ۱۱۹).

➤ فردا شما پایه‌های انقلاب هستید. امروز، عناصر مؤثرید؛ ولی فردا ستون‌های انقلاب هستید. توجه کنید که انقلاب را با ریشه‌ها و مبانی فکری و منطقی‌ش، به درستی بشناسید (توقف ممنوع، ص ۸۵).

مطالعه تاریخ معاصر

➤ نمی‌دانم آیا جوانان نسل ما و نسل انقلابی، تاریخچه این صدوپنجاه، دو بیست سال را درست خوانده‌اند یا نه؟ من همه دغدغه‌ام این است که جوان انقلابی امروز، نداند مابعد از چه دورانی، امروز در ایران مشغول چنین حرکت عظیمی هستیم. تاریخچه این صدوپنجاه، دو بیست سال اخیر - از دوران اواسط قاجار به این طرف؛ از دوران جنگ‌های ایران و روس به این طرف - را بخوانید و ببینید چه حوادثی بر این کشور گذشته است (جهاد فرهنگی، ص ۳۳).

➤ من نمی‌دانم شما چقدر از تاریخ معاصر اطلاع دارید و چقدر آن را خوانده‌اید. چقدر خوب است که شما در تابستان که قدری فراغت پیدا می‌کنید، واقعاً برنامه‌ریزی کنید و قدری از تاریخ معاصر، از جمله همین قضیه‌ی تنباکو را مطالعه کنید. کتابهایی هم در باره‌ی این موضوع نوشته شده که مناسب است آن‌ها را بخوانید. البته مطالعه‌ی کتابهای امین را می‌گویم. بعضیها هستند که چون پای روحانیت و دین در میان است، از عنادی که با دین دارند، حاضر نیستند به افتخار به این بزرگی اعتراف کنند و آن را مطرح نمایند (دیدار دانشجویان، ۱۳۷۷).

معرفی نقاط تاریک رژیم گذشته

➤ ... ما یک رژیم بی کفایت، فاسد، وابسته، بی‌دین، سوءاستفاده‌چی و خودخواه و دارای دیگر ممیزات زشت را برکنار کرده‌ایم؛ ولی به مردم معرفی نمی‌کنیم که این‌ها چه کار کردند. بی‌کفایتی آن‌ها یک کتاب است. وابستگی آن‌ها یک کتاب است. فسادهای اخلاق و شهوانیشان یک کتاب است. فسادهای اقتصادیشان یک کتاب است. هر کدام از این بخش‌ها یک فصل مشبعی است. خوب؛ این‌ها باید به نسل جوان داده شود تا آن‌ها دیگر جرأت نکنند نقاط منفی و تاریک خودشان را پنهان سازند و یک تاریخ مجهول و غلط را خلق نمایند و به ذهن جوان ناآشنای ما منتقل کنند (جهاد فرهنگی، ص ۱۱۹).

خودباوری ملی

بهترین کسانی که می‌توانند در مسائل دینی، اعتقادی، سیاسی، معرفتی، توحیدی، پرسشگری کنند، جوانان دانشجو هستند. با این زمینه و استعداد، ما بایستی برای محیط دینی دانشجو و فضای تربیتی، دینی و فرهنگی دانشگاهها تلاش کنیم. در همین زمینه، مسئله‌ی اعتماد به نفس ملی را - که حالا چون متداول است، می‌گویند غرور ملی؛ چون کلمه‌ی غرور، کلمه‌ی قشنگ خوش‌معنایی نیست؛ اما حالا متداول است. مراد همان احساس افتخار و اعتماد به نفس ملی است - باید در دانشجو زنده کرد. ما از اول، درس‌هایمان این‌طور بوده که اسم دانشمند یونانی قدیم - پالاس فرض بفرمایید - تا دانشمندان گوناگون غربی در قاعده‌ی هندسه یا در فرمول شیمی را می‌شناختیم؛ و همین‌طور دانشمندان دیگر را تا امروز؛ اما به قدر یک تاریخ علم‌نویس مانند «جرج سارتن» - من سی‌چهل سال پیش، هم کتاب «پیر روسو» را که تاریخ علوم است، هم کتاب «جرج سارتن» را دیده بودم - که دوره‌های علمی اسلامی را تقسیم می‌کند به دوره‌ی جابر بن حیان، دوره‌ی خوارزمی و دوره‌ی فلان، دانشمندان خودمان را نمی‌شناسیم! دانشجوی ما آن‌ها را نمی‌شناسد، ولی آن‌ها می‌شناسند! خیام را به عنوان یک دانشمند و یک ریاضی‌دان بزرگ در دنیای غرب می‌شناسند؛ اما دانشجوی ما خیام را مثلاً با کوزه‌ی گلی می‌شناسد؛ اگر هم بشناسد. نمی‌داند خیام که بوده است. ببینید این‌ها موجب می‌شود که آن اعتماد به نفس ملی از دست برود و دانشجوی ما سابقه‌ی علمی، گذشته‌ی علمی و میراث عظیم علمی خودش را نشناسد و افتخارات علمی خودش را در گذشته نداند. این از جمله‌ی کارهایی است که باید حتماً در محیط دانشگاه انجام بگیرد. درس می‌گذارید، رشته می‌گذارید، تبلیغات می‌کنید، هر کاری می‌کنید، من نمی‌دانم، این کار باید بشود (دیدار رؤسای دانشگاه، ۱۳۸۵).

دشمن شناسی

➤ [دشمنان] سعی می‌کنند در داخل مدارس و دانشگاه‌ها نفوذ کنند. اولین اقدام آن‌ها هم این است که جوانان را به بی‌بند و باری و فساد سوق دهند و فروغ حیا را در او بمیرانند. شما حتماً بیشتر از من می‌دانید که آن‌ها با عوامل ناآگاه و غافل خودشان در مدارس چه کارهایی می‌کنند (توقف ممنوع، ص ۳۵).

➤ هر زمانی، یک حرکت برای جامعه‌ی اسلامی متعین است. یک دشمن و یک جبهه خصم، جهان اسلام و مسلمین را تهدید می‌کند. آن را باید شناخت. اگر در شناخت دشمن اشتباه کردیم، در جهتی که از آن جهت، اسلام و مسلمین خسارت می‌بینند و به آن‌ها حمله می‌شود، دچار اشتباه شده‌ایم. خسارتی که پیدا خواهد شد، جبران ناپذیر است. فرصت‌های بزرگ از دست می‌رود (جهاد فرهنگی، ص ۳۶).

➤ امروز ما مکلفیم که همین هشیاری و توجه و دشمن‌شناسی و تکلیف‌شناسی را به اعلا درجه ممکن برای ملت خودمان تدارک ببینیم. امروز با توجه به تشکیل حکومت اسلامی و برافراشته شدن پرچم اسلام - چیزی که در طول تاریخ اسلام، بعد از صدر اول تا امروز سابقه ندارد - چنین امکانی در اختیار مسلمانان است. امروز ما دیگر حق نداریم در شناخت دشمن اشتباه کنیم. حق نداریم در آگاهی نسبت به جهت و حمله تهاجم، دچار اشتباه شویم (جهاد فرهنگی، ص ۳۶).

ب. تجربیات

۱. مدارس داخل کشور:

یزد مدرسه شهید یآوری:

در این مدرسه در طول هفته یک ساعت با عنوان "فرشته کتابخوان" در نظر گرفته شده. در ابتدای سال هر یک از دانش آموزان می‌بایست یک کتاب

را به انتخاب خود به مدرسه بیاورند و تا پایان سال در کتابخانه کلاس بماند. در پایه اول دبستان و در طول ماههای اول که دانش آموزان قادر به خواندن کتاب نمی باشند در ساعات کتابخوانی معلم یکی از کتابها را انتخاب می نماید و داستانهای کتاب را برای دانش آموزان تعریف می نماید و بعد دانش آموزان تصاویر کتاب را نگاه می کنند، این روال تازمانی ادامه دارد که دانش آموزان بتوانند خودشان کتاب بخوانند. پس از آن هر دانش آموز به انتخاب خود کتابی را از کتابخانه کلاس انتخاب کرده و سر کلاس برای سایر دانش آموزان می خوانند و یا هر فرد کتاب مورد علاقه خود را مطالعه می کند و بعد خلاصه آن را بازنویسی می کند. از دیگر مزایای این روش تسلط دانش آموزان به روانخوانی، با استفاده از روش خواندن کتابهای داستانی مورد علاقه می باشد.

مدرسه شهید ویسی نسب تهران:

این مدرسه ضمن ایجاد زنگ کتابخوانی با هدف انس و ارتباط مداوم دانش آموزان با کتاب اقدام به تاسیس کتابخانه کلاسی نموده است که در این راستا اهداف متعددی را دنبال می نماید. کتابخانه کلاسی، به کتابخانه ای گفته می شود که برای ارتقاء سطح علمی، فرهنگی و تربیتی دانش آموزان دوره ی ابتدایی، در داخل هر کلاس تشکیل می گردد تا همه ی دانش آموزان بتوانند به طور هماهنگ، راحت تر و بهتر با همکاری معلم کلاس مربوطه، کتاب های مورد نیاز خود را تهیه و مطالعه نمایند.

ویژگی های این طرح:

- از آن جایی که مسئول کتابخانه کلاسی، معلم مربوطه و یا ارشد کلاس (مبصر) خواهد بود، لذا از جهت نیروی انسانی و تأمین نیروی کتابدار صرفه جویی بسیاری خواهد شد.

- کتاب، همیشه در اختیار دانش آموز قرار دارد و معلم می تواند از تمامی فرصت های مناسب دانش آموزان برای راهنمایی آنان به (مطالعه صحیح) استفاده کند.

- معلم می تواند همواره در میزان مطالعه و نوع مطالعه ی دانش آموزان خود نظارت کافی داشته باشد و سیر مطالعاتی دانش آموزان را به مسیری مشخص، هماهنگ سازد.

- هزینه ی تشکیل و توسعه ی (کتابخانه ی کلاسی) قطعاً بسیار کمتر است و معلم با مشارکت دانش آموزان راحت می تواند آن را اداره کنند.

- وجود کتاب خانه در کلاس به معلم این امکان را می دهد که دانش آموز را به روش های صحیح مطالعه و درست خوانی و استفاده ی مناسب از کتاب و کتاب خانه راهنمایی کند.

- با توجه به این که کتابخانه ی کلاسی توسط خود دانش آموزان اداره می شود لذا جهت اشاعه ی فرهنگ مسئولیت پذیری میان دانش آموزان دوره ی ابتدایی بسیار مفید خواهد بود.

- دانش آموزان هر وقت که بخواهند می توانند با هماهنگی مسئول کتاب خانه کلاسی از کتاب های مورد نیاز خود استفاده نمایند.

۲. مدارس خارج کشور:

➤ تجربه یکی از مدارس آمریکا (میرجیلی)

در این مدرسه هر روز حدود نیم ساعت زنگ مطالعه آزاد و سکوت هست که باید سکوت باشد تا بچه ها مطالعه آزاد کنند. مدرسه ابتدایی شامل کودکان تا کلاس پنجم (و یا گاهی اوقات، به کلاس چهارم، کلاس ششم یا کلاس هشتم) است. موضوعات اساسی در مدرسه ابتدایی تدریس می شود، و دانش آموزان اغلب در طول روز در یک کلاس تخصصی مانند تربیت بدنی، کتابخانه، موسیقی، و کلاس هنر که در کلاس های خاص خود تشکیل می شود شرکت می کنند.

➤ تجربه برخی مدارس ژاپن

ساعت ۸:۳۰ صبح است. زنگ آهنگینی در زمین بازی دبستان کامی هیرای طنین انداز می شود و کودکان ناگهان بازی خود را متوقف کرده و دسته دسته به کلاس های درس روانه می شوند. اول صبح و پیش از آغاز درس، ساعت مطالعه است. کودکان کتاب های خود را از میز و کیف خود بیرون آورده و آرام و بی صدا به مدت ده دقیقه مشغول مطالعه می شوند. پس از سپری شدن زمان مطالعه برنامه عادی مدرسه آغاز شده و سروصدا و هیاهوی کودکان دوباره در کلاس های درس طنین انداز می شود. برنامه مطالعه صبحگاهی برای نخستین بار در سال 1996 در این مدرسه به اجرا درآمد.

در کتابخانه مدرسه نشست هایی با نام "بیابید یک کتاب بخوانیم" برگزار می شود که در آنها دستیاران آموزگار کودکانی را که تازه شروع به خواندن کرده اند، به مطالعه کتاب تشویق می کنند. درباره ای از نشست ها کودکان روی قالیچه ها نشسته و از کتاب هایی که کتابداران برای آنان می

خوانند، لذت می برند. هدف این است که فضایی غیررسمی در کتابخانه ایجاد شود.

مدت زمان کوتاهی پس از اجرای این برنامه، تمامی رفتارهای نابهنجاری که به واسطه آن زمان مطالعه طراحی شده بود، از میان رفت و نظم و آرامش در مدرسه برقرار شد. از آن زمان تاکنون برنامه مطالعه صبحگاهی در مدرسه اجرا می شود و تلاش کارکنان بر آن بوده که محیط مدرسه را برای کتابخوانی و لذت بردن دانش آموزان از خواندن مهیا سازند. راهروها و پاگردها پر از قفسه های کتاب هایی است که آموزگاران پیشنهاد خواندن آنها را به دانش آموزان داده اند.

بررسی روزنامه می نی چی شیمون در ماه مه سال ۲۰۰۶ حاکی از آن است که کودکان مدارس ابتدایی ژاپن به طور متوسطه ۷/۹ جلد کتاب خوانده اند. این آمار در مقایسه با آمار سال ۱۹۹۶ که میزان آن به ترتیب ۴/۶ جلد کتاب بوده، رشد چشمگیری یافته است. صاحب نظران دلیل این رشد را اجرای برنامه مطالعه صبحگاهی توصیف کرده اند. برنامه مطالعه صبحگاهی از چنان موفقیتی برخوردار شده که سایر کشورها نیز بدان علاقه مند شده اند. این برنامه هم اکنون در دو هزار دبستان و دبیرستان کره جنوبی نیز اجرا می شود.

نظرات کارشناسان:

محمد علی جعفری نویسنده:

- این مباحث بایستی برنامه ریزی جدی شود و نظارت داشته باشد تا محقق شود لیکن پیشنهادات زیر مورد توجه قرار گیرد:
- این کلاس نیاز به مربی ماهر و خاص دارد و معلم کلاس ثابت دانش آموزان نباشد. این فرد باید آشنا به کتاب و مهارت و جذابیت لازم را در این خصوص داشته باشد و دوره آموزشی ویژه ای دیده باشد.
 - چنانچه مربی ساعت کتابخوانی شخصیت ویژه ای با عنوان "عمو کتابی" و... داشته باشد و لباس و ابزار خاص یا حتی با ماشین خاص کتاب بتواند فضای ویژه ای را بوجود آورد خیلی مناسب است.
 - ساعت کتابخوانی باید در فضای شاد و جذاب محقق شود و کلاس رسمی و خشک نباشد این کار به جذابیت کتابخوانی و اجباری نبودن مطالعه کمک می کند.
 - در انتخاب کتابها اجبار صورت نگیرد و بچه ها قدرت انتخاب داشته باشند.
 - در انتخاب کتابها مقتضیات سنی و فهم دانش آموزان مورد توجه ویژه قرار گیرد.
 - استفاده از نمونه جشن های کودکانه و فعالیت های کانون پرورش فکری کودکان در ارایه مطالب به دانش آموزان خصوصاً در مقطع اول دبستان راهگشا است

محمد رضایی اداره کل کتابخانه ها:

مطالب خوبی است که جدیت به خرج داده شود محقق شود.

احسان عابدی اداره کل کتابخانه ها:

طرح و برنامه های خوبی ارائه شده است که اجرای آنها می تواند موثر باشد. اما مهمترین عامل کمک دهنده در اجرای برنامه های اینچنینی، اعتقاد و اراده مدیر و معلمان مدرسه است که معمولاً ممانعت این عزیزان از پرداختن به اموری غیر از درس و تست و... در محیط مدرسه موجب عدم اجرا و یا مقطعی شدن برنامه ها می شود.

بنا بر این ابتدا باید مدیر و معلم به این طرح و برنامه کاملاً اعتقاد داشته باشند و با انگیزه در اجرای آن ورود کنند.

آنچه که کودک و نوجوان را در علاقه مندی به کتاب و کتابخوانی تشویق می کند، دو چیز است: یکی این که به کتاب احساس نیاز کند. دو این که از کتابخوانی لذت ببرد. این دو اتفاق باید در بین دانش آموزان بیفتد. به عنوان مثال معلم برای تحقیق دانش آموز از او بخواهد با مراجعه به یک کتاب و بدون اینترنت یک تحقیق تهیه کند و هنگام ارائه، کتاب را هم همراه داشته باشد و... .

برای لذت بردن از مطالعه راه های زیادی وجود دارد. یکی از آنها مطالعه در محیطی آرامبخش و دلنشین و بدون استرس است. قطعاً کتاب خواندن در کلاس شلوغ، بدون نور مناسب و یا قبل از امتحان و... نه تنها لذتی به دانش آموز نمی دهد، بلکه خاطره خوبی هم از کتاب خواندن برای او به جا نمی گذارد.

نکته دیگر این است که در طول اجرای برنامه ها دانش آموز نباید به هیچ وجه احساس کند به صورت فرمایشی و دستوری در حال مطالعه است. مشارکت خود او در اجرای برنامه، برخورد گرم و مهربانانه معلم و مدیر در حین برنامه و مطرح نکردن توقعات بیجا از دانش

آموز نسبت به کتاب خواندنش می تواند فضایی صمیمی و بدون تکلیف در مدرسه ایجاد کند. سیر مطالعاتی برای این قشر مناسب نیست، اما می توان کتاب هایی را به دانش آموز پیشنهاد داد تا در وهله اول خودش انتخاب کند و به تدریج کتاب های مفیدتر را بیشتر به او پیشنهاد کرد تا بدون احساس هدایت، هدایت شود.

وحید حسنی نویسنده و کارشناس حوزه هنری:

از تجربه مدارس فنلاند استفاده کنید. شنیدم که فنلاند تمام سیستم آموزشی را بر هم زده و دوباره طراحی کرده که نسبت به سایر کشورها خاص است.

نسبت به فنلاند مدارس ژاپن تجربه موفق نیستند.

در زمینه آموزش مثلا در دو سال اول دبستان ارزیابی و امتحان گرفتن را حذف کرده اند و بچه ها درسها را گروهی یاد میگیرند. یا در زمینه کتابخوانی فنلاند کار جالبی کردند:

- یک جعبه شیشه یا تلقی بزرگ دارند و بچه ها هر کتابی که خواندند و تمام شد یک توپ کوچک اسم کتاب را رویش مینویسند و می اندازند توی این جعبه، وقتی جعبه پر شد، یک جشن خیلی بزرگ در مدرسه با حضور همه بچه ها برگزار می شود. اینطوری فنلاندی ها کتابخوان شدند. میدانید الان فنلاند و نروژ به جای ایران (یعنی طبق حدیث پیامبر ایران باید کشور علمی دنیا باشد) کشورهایی هستند که علم به دنیا میفروشند. صادراتشان صادرات علم و تکنولوژی است.
- تهیه گزارش و ملزم کردن و تکلیف گفتن منافات با ساعات آزاد کتابخوانی دارد. اگر ساعات آزاد، کاملا آزاد باشد بهتر است چرا که اگر آزاد نباشد و قاعده مند باشد، بعد از دوران مدرسه به کلی از بین می رود. به نظرم حتی حق اظهار نظر در مورد کتاب را باید از معلم گرفت تا دانش آموز آزادی را کاملا حس کند.
- ارائه بن خوب است ولی بر مبنای بیشترین کتاب خوانده شده باز به سمتی سوق میدهد که رقابت باشد. و این رقابت هم موجب بروز رفتارهایی میشود که مورد پسند نیست مثلا خواندن کتابهای سبک و کوچک. سرسری خواندن و تظاهر به خواندن تعداد بیشتری کتاب. بعد از دوران مدرسه وقتی جوایز قطع شد کتابخوانی هم قطع میشود.
- بیشتر از تکنیکهای نویسندگی است و تمرینهای خلاقیت تا اینکه به کتاب خواندن مرتبط باشد ولی باز به این فضا ممکن است کمک بکند.
- توصیه میشود بدون خلاقیت و نوآوری به هیچ وجه دنبال کارهایی که تا حالا هیچ اثری نداشته و کلیشه شده نرویم.
- اهدای کتاب نباید موجب لوث شدن کتاب بشود و همچنین همه منتظر کتابهای اهدایی گردند و بعد بخوانند. باید فرهنگ دنبال کتاب رفتن، پول دادن به کتاب و از کتابخانه عمومی استفاده کردن نهادینه شود.
- از تجربه مدارس ابتدایی فنلاند استفاده کنید.
- بهتر است معلم کتاب داشته باشیم یا مشاور کتاب. یعنی مشاور بداند تکتک دانش آموزان الان چه کتاب غیر درسی را دارند میخوانند و کتاب بعدی آنها چیست. خودشان انتخاب کرده اند یا پیشنهاد کسی بوده و اینها را همه در پرونده کتابخوانی آنها ذخیره کند و دانش آموزان ملزم باشند بروند کتاب را که تمام کردند به آن معلم گزارش داده تا معلم در جدول کتابهای آن دانش آموز ثبت کند و توپی بگیرند تا در باکس شیشه ای بیندازند.
- بچه های سمپاد یزد که در مورد مدارس فنلاند و اینا تحقیق کرده اند میخوانند کتابخوانی را در چند مدرسه مانند دبستان سید الشهدا رواج بدهند. اگر توانستم اطلاعات و اقدامات آنها را برای شما میگیرم.

د. جمع بندی:

ساعت خاص کتابخوانی:

حسب تاکیدات ولی امر مسلمین و تجربیات ارایه شده در موارد فوق الذکر در نظر گرفتن یک ساعت خاص کتابخوانی در برنامه درسی هفتگی در نظر گرفته شد. این ساعت درسی علاوه بر ایجاد انس با کتاب و کتابخوانی در دانش آموزان مزایای دیگری را نیز در بر دارد:

- ۱- تقویت قدرت روخوانی و روانخوانی به عنوان مکمل درس فارسی بطوری که این روش یک روش آموزش غیر مستقیم در نظر گرفته شود.
- ۲- تقویت انس با مطالعه در دانش آموزان که بستر گسترش مطالعه درسی دانش آموز و تقویت بنیه های درسی ایشان نیز می باشد.

۳- از آنجا که کتاب خود یک قالب جهت ارائه محتوا می باشد و یکی از روشهای آموزش غیر مستقیم است می توان از ظرفیت ساعت کتابخوانی جهت بهره گیری در آموزش مفاهیم تربیتی و اهداف و اصول مد نظر مدرسه در قالب های شعر، داستان، رمان حکایت های تاریخی و... استفاده کرد.

۴- با عنایت به اینکه قالب کتب درسی ظرفیت کاملی جهت آموزش مبانی معرفتی دینی را ندارد لذا از ظرفیت ساعت کتابخوانی در مقاطع متوسطه می توان برای ارائه سیرهای مطالعاتی و آشنایی با مبانی اندیشه های دینی که در صدر این نظامنامه آمده است بهره جست.

تهیه لیستی از کتب کاربردی:

برقراری ساعت کتابخوانی در مدرسه خود در جهت ایجاد انس با کتاب و کتابخوانی موثر است. لیکن برای اینکه تحقق این برنامه بصورت هدفمند صورت گیرد و منجر به تقویت اهداف تربیتی مد نظر مجموعه گردد؛ باید با توجه به درک اقتضائات سنی دانش آموز در مقاطع مختلف تحصیلی محدوده کتب قابل استفاده و یا مورد اشاره اهداف تربیتی برای سالهای مختلف تهیه شود. از دیگر اهدافی که باید در تهیه این لیست مورد توجه قرار گیرد شامل: ۱- تقویت قدرت روانخوانی دانش آموز (خصوصاً در پایه اول دبستان) {همکاری و همفکری با گروه طراحی درسنامه فارسی با توجه به پیشرفت های آموزش حروف به دانش آموزان}، ۲- کمک به تدریس و آموزش مفاهیم کلیه دروس {همکاری و اخذ نظر از گروههای طراحی درسنامه های کلیه دروس که در صورت نیاز موضوعات پیشنهادی در دستور کار تدوین سیر مطالعاتی قرار گیرد}، ۳- آموزش غیر مستقیم اهداف تربیتی سالانه در قالب های داستان، شعر، حکایت، رمان و {همکاری و همفکری با گروه طراحی مولفه ها}، ۴- از آنجا که انتخاب کتاب دانش آموزان نباید با اجبار و اگر همراه باشد لذا در انتخاب هر موضوع چند کتاب و در قالب های متنوع تهیه گردد و در کتابخانه قرار گیرد ضمناً مربی کلاس در انتخاب کتاب نباید دانش آموزان را به مطالعه کتاب خاص موظف نماید. بلکه امکان این را داشته باشند تا از بین یک محدوده کتب خاص انتخاب نمایند. ۵- آموزش اندیشه های دینی مورد نیاز دانش آموزان خصوصاً در دوران بلوغ و نیز محور های مورد اشاره در مصادیق مطالعه در صدر نظامنامه که مورد تأکید ولی امر مسلمین قرا گرفته است. {خصوصاً در مقاطع سنی متوسطه}.

لذا برای هر یک از پایه های تحصیلی می بایست بر اساس توضیحات فوق الذکر یک مجموعه کتاب تهیه گردد و در آن علاوه تعیین موضوعات، کتابهای پیشنهادی نیز تعیین گردد تا در خصوص تامین و خرید آن جهت کتابخانه کلاس تدابیر لازم اتخاذ شود.

تکاتی برای پایه اول :

برای پایه اول دبستان می توان کتاب خوانی مربی، برپایی نمایش از کتاب، کتاب رنگ آمیزی، حکایت های حیوانات، آموزش مطالعه با کتابهایی که متناسب با آموزش حروف اول دبستان طراحی شده بهره گرفت.

پرونده مطالعه:

جهت ثبت سوابق مطالعاتی فرد پرونده ویژه ای جهت ثبت کتابهای مطالعه شده تهیه گردد و پس از پایان هر کتاب در آن با ارزیابی های مربی ثبت شود.

مربی کتاب:

حسب مهارت و تخصص مورد نیاز یک مربی در شناخت کتاب و شیوه های جذاب سازی محیط در ارائه مطلب لذا بهره گیری از یک مربی خاص جهت ایجاد زمینه های شوق به مطالعه پیشنهاد می گردد. که بهتر است این مربی با عناوین خاصی مانند "عمو کتابی" و... حتی با طراحی لباس خاص در مدرسه حاضر گردد.

از دیگر ویژگی های معلم کتاب اینست که بداند تک تک دانش آموزان الان چه کتاب غیر درسی را دارند میخوانند و کتاب بعدی آنها چیست. خودشان انتخاب کرده اند یا پیشنهاد کسی بوده و اینها را همه در پرونده کتابخوانی آنها ذخیره کند و دانش آموزان ملزم باشند بروند کتاب را که تمام کردند به آن معلم گزارش داده تا معلم در جدول کتابهای آن دانش آموز ثبت کند.

محل کلاس:

با عنایت به اینکه حسب تأکید اکثر کارشناسان فضای ساعت کتابخوانی بایستی از یک فضای اجباری و خشک خارج شود تا این رویه هم به وضعیت کلاسهای برخی دروس مبتلا نشود لذا به منظور ایجاد تنوع و ایجاد حس ترغیب به مطالعه بایستی ساعات در س کتابخوانی بصورت آزادانه و در محطی های مناسب از جمله کلاس مناسب سازی شده، پارک، حیاط، فروشگاه کتاب، کتابخانه و... بر گزار شود.

شیوه اداره کلاس:

ضمناً در هنگام حضور در کلاسهای مدرسه شرایط محیطی کلاس به گونه ای باشد که دانش آموز در فضایی آزاد و شکل های دلخواه با رعایت احترام به مربی مشغول مطالعه گردد.

نشست های ایده پردازی:

پیشنهاد می گردد جهت بهره گیری از شیوه های نوین در ارایه این درس با حفظ زمینه های ایجاد شوق به مطالعه نشست های ایده پردازی با حضور برخی از صاحب نظران این امر تشکیل و بصورت متناوب در این خصوص راهکارهای متنوع و جدید را ارایه نمایند.

کتابخانه:

پیشنهاد می گردد مدرسه دارای دو کتابخانه باشد:

۱- یکی کتابخانه کلاسی که مشتمل بر تعداد معدودی کتابهای کمکی و پیشنهادی مربی است و قرار است در ساعات کلاسی کتابخوانی مورد استفاده قرار گیرد. کتابهای مطالعه شده هر کلاس در پایان سال به کتابخانه مدرسه تحویل شده و کتناسب با محتوای ساعات کتابخوانی سال آتی کتابخانه کلاسی تجهیز میشود. همچنین مسئولیت اداره آن به عهده دانش آموزان یا مبصر کلاس می باشد. البته لازم است برای این کتابخانه قوانین و مقرراتی وضع گردد که پیشنهاد می شود با نظر دانش آموزان این مقررات وضع شود.

۲- کتابخانه اصلی مدرسه: محل گرد آوری کتابهای مرجع و کاربردی که برای تمام پایه های تحصیلی و در موضوعات مختلف دارای کتاب است و دانش آموزان برای تحقیق، ساعات فوق برنامه و نیز امانت جهت منزل از آن کتاب به امانت خواهند برد. این کتابخانه دارای بخش های اصلی زیر نیز باید باشد: الف) کتابخانه دانش آموزان. ب) کتب مربوط به مطالعه والدین: مشتمل بر کتاب آشنایی والدین با روشهای مدرسه، روش های تربیت فرزند، نشریات تخصصی و ج) کتابخانه مربیان که می بایست شامل کتابهای مربوط به حوزه تعلیم و تربیت، روشهای تدریس و تدریس پژوهی و باشد.

همچنین این کتابخانه نیاز مند آیین نامه هایی است که پیشنهاد می شود با مشارکت دانش آموزان تهیه و تدوین گردد.

دعوت از نخبگان:

دعوت از نویسندگان، و افراد دارای فن در ارایه کتاب با روشهای جذاب و نیز نخبگان عرصه کتابخوانی می توان به تشویق و ترغیب کتاب خوانی در بین دانش آموزان کمک ویژه ای نماید.

والدین کتابخوان

توجه والدین به امر مطالعه و کتابخوانی دو مزیت را به دنبال خواهد داشت: نخست آنکه موجب افزایش ارتقاء دانش والدین در حوزه های تربیت خواهد شد و خانواده به عنوان اصلی تربیت کانون تربیت فرزند همگام با اهداف تربیتی مدرسه خود وارد عمل خواهد شد و چنانچه این اتفاق روی دهد کانون خانواده در هر زمان و در خصوص سایر فرزندان خود نیز شان تربیتی را ایفا خواهد کرد. دوم آنکه توجه والدین به کتاب و کتابخوانی بصورت ناخود آگاه بر اشتیاق دانش آموز به کتابخوانی خواهد افزود. زیرا محیط خانه یک محیط علاقه مند به کتاب و کتابخوانی است و بر این کار فرصت هایی را فراهم خواهد کرد یا در مناسبتها کتاب را به عنوان یک هدیه قرا می دهد.

اما رسیدن به این هدف کمی دشوار بوده لیکن دغدغه خانواده در خصوص تربیت فرزند ابزاری است که می توان با یک طراحی اصولی برای رسیدن به هدف از طریق آموزش و ایجاد دغدغه در جلسات اولیاء و مربیان از آن بهره جست.

نتایج نشست‌هایی هم‌اندیشی تخصصی کتابخوانی:

روح حاکم بر مدرسه:

- جهت ایجاد شوق به کتاب و کتابخوانی فضای حاکم بر مدرسه باید فضای کتاب و کتابخوانی باشد. (اهداء هدایا، تزیینات، رفتار مربیان و کادر مدرسه، توجه دادن و توجه کردن به کتاب و کتابخوانی و روابط اجتماعی و...)
- مربیان خود در عملکردشان به کتاب خوانی علاقه نشان دهند و به آن اهتمام داشته باشند. (البته رفتار معلم نباید تصنعی و نمایشی باشد)
- به منظور بهره‌گیری از آموزش تلفیقی در کلاس‌های درسی مختلف کتابهای مرتبط وجود داشته باشد و مربیان کلاس‌ها به فراخور اقتضائات درسی از کتب غیر درسی و جذاب بهره‌گیرند.
- مربیان و معلمان تخصصی اهتمام به استفاده از کتاب داشته باشند، ارجاع به کتاب، همراه داشتن کتاب، استفاده از کتاب غیر درسی در حین تدریس؛ و... از جمله این مصادیق است که روح کتاب و کتابخوانی را با جریان تحصیل همراه می‌کند.

ساعت کتابخوانی:

- برای اول سال ساعت کتابخوانی به عنوان ساعت قصه خوانی و قصه‌گویی در نظر گرفته شود.
- **و در آخر** کلاس اگر دانش‌آموز خواست نمونه کتاب قصه مطالعه شده را هم به دانش‌آموز بدهید.
- سناریویی را برای مثلاً ۲۵ جلسه کتابخوانی در طول سال تحصیلی تنظیم نماییم. مثلاً یک جلسه بازدید، یک جلسه قصه‌گویی، یک جلسه نمایش و...
فضای کلاس کتابخوانی نباید فضایی خشک و تصنعی باشد تا بستر‌گریز دانش‌آموز از کتاب محیا شود.
- این امکان در اختیار مربی باشد تا بتواند تا برحسب روحیات دانش‌آموزان و اقتضاء جمعی و شرایط مدرسه ساعت کتابخوانی را در زمانهای مناسب برگزار نماید.
- فضای اجبار و الزام جهت ایجاد شوق به مطالعه در ساعت کتابخوانی حاکم نشود.
- حق انتخاب و آزادی دانش‌آموزان حداقل در برخی ساعات به مطالعه کتب دلخواه و انتخاب آزاد در نظر گرفته شود.
- از فعالیت‌های اجباری جهت کار در خانه؛ و یا خلاصه‌نویسی داستان و... تا حد امکان پرهیز شود
- این امکان در نظر گرفته شود که دانش‌آموزان در ابتدای کلاس در خصوص کتابهایشان با هم گفتگو کنند یا خلاصه داستانهایش را برای هم بگویند.

مربی:

- برای ساعت کتابخوانی مربی خاص با استانداردهایی حرفه‌ای در نظر گرفته شود.
- حضور مربی خاص برای مربیان هم‌الگو است خصوصاً برای سال اول.
- برای مربی مشخصه‌هایی در نظر گرفته شود و حسب اقتضائات مدرسه چنانچه نشد از مربی خاص استفاده شود مربیان آموزشهای لازم را در این زمینه فرا بگیرند.
- مربیان باید با حلاوت به کتابخوانی، قصه‌گویی و... اقدام کنند تا در جان مخاطب‌نار گذار باشد و در این کار نقش بازی نکنند و فضای مصنوعی ایجاد نشود.

کتابخانه:

- درون کلاسها کتابخانه‌ای در دسترس و کوچک به عنوان کتابخانه کلاسی وجود داشته باشد.
- طراحی قفسه کتابخوانی خیلی عادی و زمخت نباشد و از طرحی خاص باشد مثلاً درختی باشد که سرشاخه‌های آن موقیت جای تعدادی کتاب داشته باشد.
- در محیط‌هایی مانند حیاط، سالن و ... جاهای خاص کتاب و تعدادی کتاب منتخب وجود داشته باشد و در دسترس باشد.
- کتابهای جدید هر ماه معرفی شوند به دانش‌آموزان مثلاً در صبح‌گاههای عمومی یا کلاسی و یا قطعات کوتاهی از آن نصب شود یا

المانهایی از کتابها تهیه و نصب شود.پ

- تعدادی کتابهای مرتبط با دروس تهیه و کتابخانه کلاسی وجود داشته باشد.
- کتابخانه اصلی مدرسه هم شامل کتابهای متعددی باشد جهت استفاده انتخابی دانش آموزان
- در کتابخانه عمومی مدرسه بخشی به عنوان کتب مورد نیاز والدین وجود داشته باشد.
- در کتابخانه مدرسه بخشی به عنوان کتب مورد نیازمربیان دیده شود.

موقعیت :

- در خصوص موقعیت کتابخوانی جمع بندی نظرات بدین نحو بود که محل کلاس محل خاص نباشد و مکان و زمان را تا جایی که لازم است منحصر در محیط خاصی نکنیم تا بچه کتابخوانی را جزیی از زندگی بدانند لذا تدارک کلاسی با تزیینات خاص پیشنهاد نمی شود.
- در سناریوی کتاب مدرسه موقعیت کتاب خوانی به فراخور پیشنهاد گردد مانند حضور در حیاط مدرسه , کتابفروشی یا کتابخانه یا نمایشگاه کتاب. یا مثلا قرار گرفتن در موقعیت هایی که موضوع کتاب است یا استفاده از فیلم مکمل کتاب مانند فیلم های شکرستان که مکمل داستانهای آن است . یا مثلا استفاده از کتابهای چاپ شده و دارای واقیعت افزوده یا کتابهایی دارای سی دی و فیلم و..
- نکته حایز اهمیت اینکه تعداد بازدید ها و وقیعت های خارج کلاس باید بصورت متناوب و برنامه ریزی شده ای باشد زیرا که محل های خارج کلاس اگر زیاد باشد اصل کتابخوانی را تحت تاثیر قرار داده و از رسمیت دور خواهد کرد.

والدین:

- از آنجا که اثر تربیتی رفتار والدین در فرزندان تاثیر به سزایی دارد لذا باید به نحوی خانواده نیز با کتاب مانوس گردند.و در فعالیت های مدرسه مد نظر قرار گرفته شود.
- برگزاری مسابقه کتابخوانی ویژه والدین دانش آموزان هم موجب افزایش دانش خانواده ها بصورت های غیر مستقیم می شود و هم مطالعه کتاب توسط والدین در خانه اثر تربیت رفتاری بر دانش آموزان دارد.
- در جلسات اولیا و مربیان کتاب های مورد نیاز و مفید خانواده ها در دسترس والدین باشد و توصیه به استفاده شود.
- در جلسات والدین توسط سخنرانان و معجریان جلسات فرصت مطالعه و اثرات آن در تربیت مورد تاکید قرار گیرد و یا کتاب های مناسب معرفی شود.
- در جلسات خاصی از موضوعات قابل بحث در نشستهای اولیاء و مربیان از متخصصین کتاب با موضوع اثرات کتاب و کتاب خوانی در تربیت فرزند نی استفاده شود.

برخی روشها:

- روش قصه خوانی مربی برای دانش آموزان
- روش اجرای نمایش از کتب قصه
- روش مطالعه آزاد و بیان مختصری از داستانهای مطالعه شده .
- روش مطالعه یک دانش آموز برای سایرین.
- روش بیان داستانهای کوتاه و تکمیل بقیه داستان.
- روش تهیه کتاب توسط دانش آموزان یا تصویر سازی از قصه و داستان
- اولویت های مدرسه در طرحی سناریوی کتابخوانی مقاطع :
- اهداف تربیتی در نظر گرفته شده برای هر سال
- آموزش مفاهیم قرآنی
- اسرار و اهمیت نماز
- مهارتهای دانشی در نظر گرفته شده برای هر سال
- معارف و نیاز های دانشی نوجوان اسلامی و انقلابی متناسب با مقطع سنی

پیش نهادهایی برای مربیان جهت انس با کتاب:

- ۱- معرفی خلاصه کتاب در تابلو اعلانات برای آشنایی سایر بچه ها
- ۲- دانش آموزان دبستانی بهتر است خودشان در کتاب خانه و میان کتاب ها به دنبال کتاب مورد علاقه شان بگردند. کتاب ها را یکی یکی دست بگیرند و ورق بزنند، انتخاب کتاب به این شیوه، انگیزه و علاقه ی مطالعه ی بیشتری در آن ها را به وجود می آورد.
- ۳- معلم کلاس اول می تواند برای علاقه مند کردن بچه ها به کتاب خوانی همان روز اول پس از آشنایی با دانش آموزان، کتاب قصه ی زیبا و ساده ای را آماده و تصویر های آن را به دانش آموزان نشان داده و آن را برایشان بخواند و این کار را روزهای بعد نیز تکرار کند و بعد به مرور از بچه ها بخواهد که درباره ی قصه و قهرمانان آن اظهار نظر کنند تا بچه ها به خواندن کتاب قصه علاقه مند شوند و در پایان سال تحصیلی به عنوان هدیه به آنان کتابی را تقدیم نماید.
- ۴- معلم از خواندن لذت ببرد و بتواند اظهار کند و در آن ماهر باشد تا دانش آموزان را به خواندن و مطالعه کردن علاقه مند کند.
- ۵- معلم داستان را قبلاً تهیه کند و آن را به طور دقیق بخواند تا بتواند خیلی روان بخواند.
- ۶- مربی داستانی را انتخاب نماید که مورد علاقه ی دانش آموزان باشد.
- ۷- شاگردان را به فکر درباره ی محتوای قصه و طرح کردن سوال تشویق و ترغیب نماید.
- ۸- به دانش آموزان سفارش کند که خواندنی های مفید را با یکدیگر مبادله کنند.
- ۹- هنگام تدریس معلم از روش تدریس فعال استفاده نماید که دانش آموزان نیاز به کتاب غیردرسی و مطالعه ی پیگیر را با تمام وجود احساس نمایند. از روش های تدریسی که می توان دانش آموزان را به کتاب و کتاب خوانی علاقه مند کرد روش مباحثه ای، روش پژوهش گروهی، روش مطالعه ی مستقل و به طور کلی می توان گفت روش تدریسی که دانش آموزان را به کتاب خانه و کاوش در دنیای اطرافش هدایت کند و آن ها را به کتاب خوانی و تحقیق بکشاند از بهترین و مناسب ترین روش های تدریس به شمار می رود.
- ۱۰- از دانش آموزان بخواهیم که روزنامه دیواری درست کنند چون روزنامه دیواری شامل مقاله، داستان، شعر و ... می باشد و آن ها را به مطالعه و کتاب خوانی علاقه مند می کند.

- ۱۱- کتاب های داستان بین دانش آموزان توزیع شود و پس از مطالعه ی آن ها توسط بچه ها ، پرسش و پاسخ ها رد و بدل شوند و به نقد و بررسی پردازند .
- ۱۲- تشکیل گروه های کوچک دو یا سه نفره و مطالعه مشترک درباره ی زندگی نامه ی یکی از مفاخر ، نویسندگان و شاعران و معرفی هر بخش زندگی و آثار او به وسیله ی یک عضو گروه .
- ۱۳- شاعران ، نویسندگان و تصویرگران کتاب های دانش آموزی را به مدرسه دعوت کنیم ، تا بچه ها با او به طور صمیمانه سوال و جواب هایی داشته باشند تا به مطالعه علاقه مند شوند .
- ۱۴- به طور کلی ، داستان های کوتاه ، شعرهای کودکانه ، کتاب های مصور و زندگی حیوانات بیشتر برای نوآموزان و داستان های شگفت انگیز ، قصه های بلند ، داستان های مذهبی ، حوادث ، اسطوره ها ، افسانه ها ، سفرنامه ها و شعر ، برای نوجوانان مناسب ترند .
- ۱۵- برای تشویق دانش آموزان به خواندن کتاب ، موضوعی را در نظر گرفته آن ها را به کتاب خانه محله یا مدرسه و ... برده و همراه آن ها چند کتاب مناسب را انتخاب نموده و از دانش آموزان خواسته شود نکات مربوط به موضوع مورد نظر را از کتاب ها بیرون کشیده و یادداشت کنند تا در کلاس درباره ی آن ها توضیح دهند.
- ۱۶- تهیه گزارش و ملزم کردن و تکلیف گفتن منافات با ساعات آزاد کتابخوانی دارد. اگر ساعات آزاد، کاملاً آزاد باشد بهتر است چرا که اگر آزاد نباشد و قاعده مند باشد، بعد از دوران مدرسه به کلی از بین می رود.
- ۱۷- بهره گیری از مجلات رشد با توجه به وجود مطالب متنوع برای دانش آموز.
- ۱۸- دانش آموزان مطالب مناسب از کتاب برای برنامه صبحگاهی تهیه و سر صبحگاه بخوانند.
- ۱۹- استفاده عملی و کاربردی از نتیجه مطالعه کتابها مثلا در زنگ های هنر از کاردستی هایی که در مجلات رشد و کتاب هست استفاده کنند و کار دستی بسازند یا یک روز را به نام (آشپزی رشد) قرار دارند و غذاهایی را که در مجلات رشد هست را در مدرسه طبخ سپس دور هم میل کنند.
- ۲۰- ارائه بن کتاب به دانش آموزان. (ارائه بن خوب است ولی بر مبنای بیشترین کتاب خوانده شده باز به سمتی سوق میدهد که رقابت باشد. و این رقابت هم موجب بروز رفتارهایی میشود که مورد پسند نیست مثلا خواندن کتابهای سبک و کوچک. سرسری خواندن و تظاهر به خواندن تعداد بیشتری کتاب. بعد از دوران مدرسه وقتی جوایز قطع شد کتابخوانی هم قطع میشود.
- ۲۱- معلم یا یکی از دانش آموزان قصه ای را بخوانند یا تعریف کنند سپس از بچه ها خواسته شود تا آخر داستان را حدس بزنند. البته در این روش از کتابی باید استفاده می شد که بچه ها قبلاً آن را مطالعه نکرده باشند. (بیشتر از تکنیکهای نویسندگی است و تمرینهای خلاقیت تا اینکه به کتاب خواندن مرتبط باشد ولی باز به این فضا ممکن است کمک بکند.)
- ۲۲- برگزاری مسابقات کتابخوانی ،مشاعره، سریع خوانی در مناسبت ها و ایام .. و اهدای جوایز به بهترین آن ها
- ۲۳- اطلاع رسانی به موقع در خصوص نکات مهم و جالب کتب جدید خریداری شده در تابلوی اعلانات که در جذب دانش آموزان به کتاب و کتابخوانی بسیار مفید بود.
- ۲۴- معرفی بهترین کتاب هفته.
- ۲۵- علاقه مند نمودن اولیا به مطالعه ،از آنجا که این روش تاثیر به سزایی در اهل کتاب کردن بچه ها دارد در جلسات آموزش خانواده از خانواده ها خواسته شود در خانه به مطالعه پردازند تا آن ها الگویی برای بچه های خود بشوند. در کنار این تشویق روش صحیح مطالعه به اولیا آموزش داده شد. و همچنین از اولیا خواسته شود اگر می خواهند هدیه ای به کودک خود بدهند بهتر است آن هدیه کتاب باشد یا اگر می خواهند هدیه ای دیگر به فرزندان شان بدهند در کنار آن هدیه یک کتاب نیز قرار بدهند. ویا هرماه بچه ها را به کتاب فروشی ببرند تا کتاب های مورد علاقتشان را خودشان انتخاب کنند ویا گاهی اوقات تلویزیون را خاموش کنند و کمی محیط خانه را آرام کنند. خاموش بودن تلویزیون باعث میشود بچه ها به دنبال سرگرمی دیگری برای خود باشند و اگر در این حین ببینند اولیا به مطالعه مشغول هستند آن ها نیز تشویق می شوند مطالعه نمایند.
- ۲۶- اختصاص کتاب های مناسب در کتابخانه ی آموزشگاه به اولیا جهت استفاده ایشان: از اولیا دعوت به عمل آید که بتوانند از کتابخانه ی

آموزشگاه استفاده نمایند و کتاب به امانت بگیرند.

۲۷- اختصاص کتابخانه ای ویژه مربیان و کادر مدرسه جهت آشنایی با شیوه هایی نوین تربیتی و آموزشی

۲۸- دسترسی آسان بچه ها به کتاب های موجود در کتابخانه.

۲۹- تهیه کتابهای مرجع داستانی و حکایات به زبان حیوانات و نیز کتب حکایتهای پند آموز مانند بوستان و گلستان و ...

۳۰- روز خانه تکانی کتابخانه که در این روز بچه ها کتاب های کتابخانه را مورد مرمت قرار می دهند و بر روی کتاب ها پلاستیک کشیدند، کتاب های پاره را جمع آوری کرده و کتاب های جدید را جایگزین آن ها می کنند.

۳۱- قصه گویی: شنیدن یک قصه برای آن ها، لذت خاصی دارد که شیرینی آن تا مدت ها در ذهن آنان باقی می ماند و سعی دارد خودشان را کم و بیش با قهرمانان قصه همانند سازی کند.

۳۲- انتخاب محیط های جذاب و متفاوت برای زمانهای کتابخوان دانش آموزان مانند پارک، حیاط، یک کتابفروشی، شیوه آزاد نشستن و ...

۳۳- برگزاری جشنواره قصه گویی: این جشنواره در رابطه با علاقه مند کردن دانش آموزان به کتابخوانی برگزار شود تا دانش آموزانی که قوه ی بیان خوب قصه گویی دارند قصه های خود را بیان کنند.

۳۴- بزرگداشت هفته ی کتاب. (توصیه میشود بدون خلاقیت و نوآوری به هیچ وجه دنبال کارهایی که تا حالا هیچ اثری نداشته و کلیشه شده نرویم فلذا حتما نحوه کار حتما در نشستهای ایده پردازی مربیان یا کارشناسان طراحی شود.)

۳۵- وجود کتابخانه ای کوچک در هر کلاس: علاوه بر کتابخانه ی مدرسه که عموم دانش آموزان از آن استفاده می کنند در هر کلاس کتابخانه ی کلاسی راه اندازی شود که بچه ها از کتاب های آن در زمانی که وقت اضافه می آوردند می توانند جهت مطالعه استفاده کنند.

۳۶- اهداء کتاب در موارد خاص و یا ترویج فرهنگ اهداء کتاب (اهدای کتاب نباید موجب لوث شدن کتاب بشود و همچنین همه منتظر کتابهای اهدایی گردند و بعد بخوانند. باید فرهنگ دنبال کتاب رفتن، پول دادن به کتاب و از کتابخانه عمومی استفاده کردن نهادینه شود.)

۳۷- برگزاری مسابقات کتابخوانی در سالهای مقطع متوسطه اول و دوم

۳۸- بحث و گفتگو درباره کتاب و برپایی جلسات نقد کتاب، همچنین بحث درباره فیلم هایی که بر اساس کتابها ساخته شده اند خصوصا در مقاطع متوسطه اول و دوم.

۳۹- بازی و مسابقات مربوط به کتاب: برگزاری مسابقات مختلف و طرح سؤالاتی از کتابهای خاص در مناسبتهای مختلف.

۴۰- ترویج فرهنگ هدیه و یادگاری دادن کتاب در روزهای جشن تولد و اعیاد.

۴۱- نصب قفسه ی کتاب و تابلو برای معرفی کتاب های تازه ای که توسط دانش آموزان مطالعه شده است که هر فرد کتاب خوبی را که خوانده است معرفی کند.

۴۲- بها دادن به مطالعات فردی و گروهی دانش آموزان در درس های گوناگون توسط مربی.

۴۳- تقسیم مسولیت: معلم مربوطه می تواند برای ترغیب و تشویق دانش آموزان مستعد مسولیت هایی را تحت عنوان کتابیار، کتابدان، همیار کتاب و ... تعیین و وظایفی را به آنان محول نماید.

۴۴- توجه به رده سنی: دبیر محترم باید نسبت به معرفی کتاب های مرتبط با رده سنی دانش آموزان توجه داشته باشد. از تمرکز بر روی موضوع یا کتابی خاص که برای دانش آموزان جذاب نیست، اجتناب گردد.

۴۵- آموزش اصول نویسندگی در دوران مقطع متوسطه

۴۶- توجه دادن خانواده ها به تشویق با اهداء کتاب، تشویق فرزندان به کتابخوانی در اوقات فراغت و ...

۴۷- در زمینه کتابخوانی یک جعبه شیشه یا تلقی بزرگ در نظر گرفته شود و بچه ها هر کتابی که خواندند و تمام شد یک توپ کوچک اسم کتاب را رویش بنویسند و بیاندازند توی این جعبه، وقتی جعبه پر شد، یک جشن خیلی بزرگ در مدرسه با حضور همه بچه ها برگزار می شود. اینطوری فلانندی ها کتابخوان شدند.

۴۸- در زمان برگزاری نمایشگاه کتاب سعی شود تا حتما دانش آموزان در این نمایشگاهها حضور یابند که به اندازه دهها جلسه اطلاعات مفیدی

درباره کتاب و کتابخوانی به دست خواهند آورد یا حتی با همکاری مدرسه به دانش آموزان اجازه داده شود تا نسبت به برگزاری نمایشگاه کتاب در مدرسه اقدام نمایند.

۴۹- آموزش آداب مطالعه و امانت کتاب و... به دانش آموزان

نظر اساتید:

موضوعات	تعداد جلسه	توضیحات
نماز	۱	اواسط سال
انس با اهل بیت	۲	متناسب با مناسبت های طول سال
مفاهیم قرآنی	۳	تأکید بر این است که بقیه فضایل و مفاهیم ذکر شده در جدول نیز متناسب با مفاهیم قرآنی باشد. (البته بدون ذکر مستقیم آیه قرآن)
ادب	۳	ابتدای سال تحصیلی
مسئولیت پذیری	۲	
تفکر	۱	غیر از یک جلسه مشخص شده، هرکدام از جلسات دیگر نیز که قابلیت تعریف داستان در حوزه تقویت تفکر و پرسشگری دارد، بهتر از است که این اتفاق بیفتد. (حداقل ۴ جلسه)
کارگروهی	۱	
نظم پذیری	۲	
همدلی و مهربانی	۳	
خویشتنداری	۲	
نشاط و شادمانی		
اختیاری مربی و دانش آموزان	۲	
بازدید	۱	